

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN-NEDERLANDSCH BELANG.

Abonnementsprijs per jaar:				Prijs der Advertentiën:	
Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50	☐	Per regel	f 0.15	☐
Voor Oost-Indië en het Buitenland	" 4.—	☐	Bij plaatsing van 500 regels	" 0.12 1/2	☐
Afzonderlijke nummers	" 0.05	☐	" " " 1000 "	" 0.10	☐

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.

Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Onderwijs-vraagstuk in Nederlandsch-Indië. — Nederl. Indische Tentoonstellingen. — Uit de O.-I. Mail. — West-Indië. — Feuilleton. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Leestafels. — Mededeelingen.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:
 Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweken tusschen Nederland hier en ginds.
 Het lidmaatschap bedraagt als minimum f2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f2.50). *)
 Zij die f5.— of meer contribueeren of een gift in één's schenken van f100.—, zijn donateur(trice).
 Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Koloniaal Weekblad toegezonden.

*) Zie inteken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeken dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur E. van Assen, Heulstraat 17, Den Haag.

Informatie-Bureau

(Secretaris J. L. van Gennep),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore Heulstraat 17, 1ste verdieping.
 Zie overigens Officieele Mededeelingen ook van het Dagel. Bestuur en de Afdelingen op blz. 8.

Het Onderwijs-vraagstuk in Nederl.-Indië.

In dank ontvingen wij een overdruk uit De Indische Mercur van 26 Juli 1910, No. 30, van de rede, onder bovenstaanden titel, op 28 Mei j.l. door Mr. O. Th. van Deventer in het Koloniaal Museum te Haarlem gehouden.
 Allen, die belangstellen in dit hoogstbelangrijk onderwerp van den dag en niet in de gelegenheid waren deze doorwrochte voordracht te hooren, bevelen wij de lezing en bestudeering er van ten zeerste aan. Wellicht, dat dit nog aanleiding kan geven tot vruchtbare gedachtenwisseling hier of elders.
 De heer Van Deventer begon met te wijzen op de rede, twee jaar geleden terzelfder plaatse door den oud-minister van Koloniën, Mr. D. Fock, gehouden, die een overzicht gevend van de Nederl. Koloniale politiek van den jongsten tijd, loen betreffende het Inlandsch onderwijs zeide:

„Men mag de bevolking niet langer laten wachten, men mag haar niet teleurstellen; de bevolking moet zien, dat het werkelijke ernst is met de onderwijsplannen. Beloften wekken geen vertrouwen, het baat niet, warme woorden over ethi-

schen koers, ethische politiek, en ethische richting uit te spreken, wanneer die woorden niet aantsonds in daden worden omgezet.”

Aan de hand der hervormingsplannen op onderwijs-gebied, waartoe onder het ministerschap van den heer Fock de grondslagen werden gelegd, geeft de heer Van Deventer zijne denkbeelden aan deze inleidend met de woorden:

„Geheel tegen den wensch en tegen de verwachting van den minister in werd zijn plan in Indië niet met den vereischten spoed uitgevoerd. Ik zal bij die zeer teleurstellende historie thans niet stilstaan; ik wil alleen constateeren, en ik doe dat met genoegen, dat de verplichting om het in 1906 door de volksvertegenwoordiging goedgekeurde plan uit te voeren, ook door den opvolger van minister Fock den man, die thans gouverneur-generaal van Ned.-Indië is, volmondig is erkend. Er mag dus worden aangenomen, dat, zij het ook later dan behoord had, het onderwijsgebouw in Indië op de in 1906 door minister Fock gelegde grondslagen zal worden opgetrokken.

Daarbij zal dan echter naar mijn meening blijken zooals dikwijls bij oprichting van nieuwe gebouwen dat de gemaakte bestekken, in sommige opzichten verbetering behoeven; dat enkele uitbreidingen noodig zijn om het geheel beter aan zijn doel te doen beantwoorden, en dat, ter verzekering van de hechtheid en de duurzaamheid van dat geheel, nog sommige verbindingsstukken zullen moeten worden aangebracht. Dit doet echter niets af aan de waarde van het oorspronkelijk plan, dat, zooals uit mijn nadere uiteenzetting blijken zal, in zijn geheel kan worden behouden, doch waaraan alleen een en ander zal moeten worden toegevoegd.”

O.m. vindt spreker, dat het ambachtsonderwijs niet voldoende is, zou hij wenschen, dat het Inl. handwerk tot meer volkomenheid werd gebracht door inrichtingen in den geest der Huisvlijtschool te Ngawi te stichten in alle Inlandsche centra, terwijl dit onderwijs zich dan zou moeten aansluiten bij de industrieën, die zich langs natuurlijken weg in iedere streek hebben ontwikkeld.

Sprekers tweede bedenking, tegen het onderwijsplan van 1906 is, dat er te weinig eerste klasse-scholen zouden komen. De reorganisatie van die scholen heeft zijn volle sympathie. De qualiteit looft hij maar de quantiteit laat hem onbevredigd. Hij meent, dat, evenals éene huisvlijtschool, er tenminste op iedere gewestelijke- en afdelingshoofdplaats, één school der eerste klasse moet zijn, een school dus van uitgebreid lager inlandsch onderwijs waaraan ook het Nederlandsch als leervak is toegevoegd. Daardoor zou men dan echter komen, niet tot een vijftig, maar tot een honderd dergelijke scholen.

En de derde bedenking tegen het plan van 1906 is, dat daarin niet voldoende in het oog is gehouden de noodzakelijkheid om tusschen de verschillende onderdeelen te leggen een organisch verband, zoo dat daardoor voor een Inlander van goeden aanleg

de mogelijkheid bestaat om van de eene school naar de andere over te gaan en om ten slotte, gekomen op de hoogste sport, waarop het inlandsch onderwijs hem brengen kan, op geleidelijke wijze over te gaan naar het Europeesch onderwijs.

Een en ander wordt door den heer v. Deventer daarna uitvoerig met voorbeelden toegelicht en ten slotte ook uit geldelijk oogpunt overwogen en bepleit.

Spreker besluit met de woorden:
 „Wij staan dus voor de mogelijkheid, om door het plegen van één daad, drieërlei te bereiken, dat elk rechtgeaard Nederlander naar het hart moet zijn.

- Wij kunnen:
- 1e ons bevrijden van een ons eergevoel beleedigende schuld, en alsdus doende;
 - 2e Indië's toekomst verzekeren, en tezelfder tijd;
 - 3e het afzetgebied van Nederlands handel en nijverheid zeer belangrijk uitbreiden.

Hoe zou ik mij verheugen, indien ik in dezen kring, vergaderd in het gebouw van een instelling, die zoo menig sprekend bewijs van Insulin-des beteekenis op industrieel gebied bewaart; in dezen kring, die dus zoo goed kan beoordeelen de hooge beteekenis, van het opwekken van een bevolking van veertig millioen menschen, tot hooger leven en tot grooter productievermogen; indien ik in dezen kring weerklink kon vinden voor de denkbeelden, die ik heden middag heb ontvouwd.”

In aansluiting hiermede is het zeker niet van belang ontbloeit kennis te nemen van enkele denkbeelden betreffende het Inl. onderwijs door het Hoofdbestuur der Javaansche Vereeniging Boedi Oetomo, geuit in No. 2 van haar orgaan, waaruit wij 't volgende overnemen:

„Toen nu een viertal jaren geleden door de Regeering besloten was, het Inlandsch Onderwijs te reorganiseeren, waarbij op den voorgrond werd gesteld het openen van een voldoende aantal desascholen, het oprichten van nieuwe scholen der 2e klasse, ten getale van plm. 200 voor Java en Madoera, en het invoeren van de Nederlandsche taal als leervak op een vijftigtal Inlandsche scholen der eerste klasse, bracht dit bericht vreugde en dankbaarheid in ons aller hart, niet het minst in dat der Inlandsche hoofden, die reeds sedert lang beter onderwijs voor hun kinderen wenschten. Maar al te spoedig echter zag men in, dat men wel reden tot dankbaarheid had, doch volstrekt niet tevreden kon zijn met hetgeen de Regeering ons geschonken had. Wat toch was het geval? Het oprichten der nieuwe tweede klasse-scholen vorderde te langzaam, langzamer dan men verwacht had; in een jaar ('07) werd niet meer dan een tiental scholen geopend; de kosten voor het onderwijs op de desascholen werden voor een groot deel gedragen door den reeds „te zwaar” belaste kleinen man, en last not least de resultaten van het onderwijs in de Nederlandsche taal bleven beneden de misschien te hoog gespannen verwachting. Wij hadden ons namelijk de illusie gemaakt, dat onze jongens, die de eerste-kl.

scholen doorloopen hadden, zich met goed gevolg aan het zoogenaamd klein-ambtenaarsexamen zouden kunnen onderwerpen. Doch zelfs nu, na een „proeftijd” van ruim drie jaar is dit nauwelijks te verwachten. Overal gaan er dan ook stemmen op, om de gereorganiseerde scholen nog eens te reorganiseren!

Als een gevolg hiervan werd op verzoek der afdeling „Semarang” van het Nederlandsch-Indisch-Onderwijzersgenootschap door den Adjunct-inspecteur van het Inlandsch Onderwijs, Raden Kamil, te Semarang een openbare voordracht gehouden, waarbij deze het bewijs trachtte te leveren, hoe noodig het is den jongelieden uit de voornamelijk Inlandsche kringen de Nederlandsche taal te onderwijzen; hij betoogde o.m., dat het wenschelijk, ja noodzakelijk was, aan de eerste-klasse-scholen een cursus van negen jaar te verbinden, en met het onderwijs in de Nederlandsche taal dadelijk in de eerste klasse te beginnen, wilde men aan het verlangen der Inlandsche hoofden tegemoet komen. Ook de heer D. van Hinloopen Labberton hield te Batavia een voordracht van dergelijke strekking.

Sedert zijn weer een paar jaar verlopen en is aan de gereorganiseerde eerste-klasse-scholen een zesde klasse toegevoegd, maar nog blijven de resultaten, wat het onderwijs in de Nederlandsche taal betreft, beneden onze verwachting. Zelfs schrijven sommigen aan deze scholen een remmenden invloed toe op de ontwikkeling hunner kinderen, aangezien ze, voor hun kinderen plaatsing op de Europeesche scholen verzoekende, steeds het bescheid ontvangen, dezen naar de Inlandsche eerste-klasse-scholen te zenden, waar ook onderwijs in het Nederlandsch gegeven wordt. Dat dezulken met een mokkend hart naar huis gaan, zal wel geen betoog behoeven.

Naar aanleiding van een en ander, maar vooral van een ingekomen voorstel van een der leden onzer vereeniging Boedi Oetomo, heeft het Hoofdbestuur in Mei j.l. de Regeering per rekest verzocht, „het daarheen te willen leiden, dat, zonder de Europeesche kinderen in hun belangen te benadeelen, worde tegemoet gekomen aan het streven der Inlanders naar meerdere ontwikkeling, en wel door van regeeringswege inrichtingen van onderwijs in het leven te roepen, uitsluitend bestemd voor Inlanders, waarin volkomen hetzelfde wordt onderwezen als op de Europeesche lagere scholen, en die mede aansluiten, zoowel aan de voorbereidende afdeling der school ter opleiding van Inlandsche artsen en de Inlandsche rechtschool, als aan andere inrichtingen van uitgebreid lager- of middelbaar onderwijs.”

* * *

Geheel onafhankelijk van het bovenbedoelde rekest zal nu door Raden Atmo Dirono, architect te Semarang, aan de Regeering een adres worden aangeboden, waarin Haar verzocht wordt het onderwijs op de Inlandsche eerste-klasse-scholen zoodanig uit te breiden, dat het zich aansluit aan dat op inrichtingen van middelbaar- of lager-onderwijs. Hetzelfde programma als dat der Europeesche scholen, vermeerderd met onderwijs in de Javaansche en Maleische talen, zou dan gevolgd moeten worden, met het Nederlandsch als voermiddel bij het onderwijs, terwijl de duur van den cursus op negen jaar wordt gesteld. Aan de Inlandsche hoofden wordt verzocht hun adhesie aan het plan te verlenen, aan welk verzoek zeker door allen voldaan zal worden.

Ook de Inlandsche ingezetenen van de afdeling Malang hebben zich, wat het indienen van rekestten om meer onderwijs betreft, niet onbetuigd gelaten. Door hen is n.l. aan de Regeering een adres aangeboden van dezelfde strekking als het door ons Hoofdbestuur ingediend rekest.

Men ziet, dat wij niet werkeloos blijven, dat er een nieuwe geest, die zich manifesteert als drang naar onderwijs, ontwikkeling en vooruitgang, in ons gevaren is. Overal zijn vereenigingen en vereeniginkjes tot stand gekomen, waaraan men een tiental jaren geleden nooit gedacht zou hebben. De Regeering zal deze beweging wel langs de beste banen weten te leiden. Wat al die verzoeken betreft vreezen wij echter, dat daaraan voorloopig wel niet voldaan zal kunnen worden; men bedenke, dat het Inlandsch onderwijs thans reeds twee-en-een-half miljoen gulden per jaar verslindt. Op onze vereeniging Boedi Oetomo rust de taak, naast de Regeering, in onze behoefte aan onderwijs te voorzien. Haar leus zij: „Help u zelf, en God zal u helpen.” Wanneer ons ledental binnen afzienbaren tijd vertienvoudigd is, zullen wij zeker een deel van ons „Werkprogramma” ten uitvoer kunnen brengen. Elk lid van onze vereeniging achte

het daarom zijn duren plicht overal voor Boedi Oetomo propaganda te maken.

* * *

Het ingezonden voorstel, waarvan boven sprake is, had een geheel andere strekking, dan het door het Hoofdbestuur van Boedi Oetomo aan de Regeering ingediend rekest. Inzender stelde n.l. ook voor de Regeering te verzoeken, geen jongelieden van Europeeschen of Chineeschen landaard tot de Artsenschool toe te laten, opdat die inrichting uitsluitend voor Inlandsche jongelieden bestemd blijve. Als motief bracht hij o.m. in 't midden, dat dan, daar de toegang tot de Europeesche scholen voor Inlandsche kinderen zoo goed als gesloten is, de toeloop van Inlandsche jongelieden naar de Artsenschool steeds geringer zal blijken om ten slotte zoo goed als geheel op te houden. Wij zullen dan zien, beweert inzender, dat de Artsenschool binnenkort voor een groot deel, zoo goed als geheel, door Europeesche en Chineesche jongelieden bevolkt zal raken. Een prachtig arbeidsterrein, een schoone toekomst zou dan voor onze jongelui verloren gaan.

Wij voor ons — aldus het Hoofdbestuur van Boedi Oetomo — zijn echter van 'n andere meening. Indien de Regeering de Artsenschool voor Europeesche jongelieden open mocht stellen, zal ze zich wel verplicht achten, te zorgen, dat de toeloop van Inlandsche jongelieden naar die inrichting bestendig blijft of grooter wordt; dat de Europeesche jongelieden dus slechts worden toegelaten, ingeval geen voldoende aantal Inlandsche jongelieden voor toelating in aanmerking komt, wat tot nog toe steeds het geval is. Onder zulke voorwaarden zouden wij de toelating van Europeesche jongelieden tot de Artsenschool zelfs ten zeerste toejuichen. Bij geheel gelijke behandeling der jongelieden van de zijde der Regeering zal de zoo zeer gewenschte wederzijdsche waardeering tusschen blank, bruin en geel zelfs toenemen, wantrouwen en vooroordeel, waarvan wij maar al te vaak het onaangename ondervinden, verminderen.

Per slot van rekening zal de Inlandsche bevolking er wel bij varen, daar ze in haar behoefte aan geneeskundige hulp beter zal worden voorzien.

Over één ding maken wij ons echter zeer ongerust, n.l., dat de Inlander, meer dan hij 't thans is voor den Dokter-Djawa, huiverig zal zijn, den Europeeschen of Chineeschen „Inlandschen” arts om geneeskundige hulp te verzoeken.

Het bovenstaande hadden wij geschreven, toen ons Het Onderwijs van 2 Juli j.l. bereikte, waaruit wij het volgende overnemen:

Een goede tijding.

Onder dit opschrift deelt het Bat. Nieuwsbl. het volgende mede:

„Van welingelichte zijde vernamen wij heden, dat de gouverneur-generaal, hij moge zich dienaangaande dan niet in het openbaar hebben uitgesproken, een voorstander is van het denkbeeld Europese jongelieden toe te laten tot de studie aan de school tot opleiding van inlandsche geneeskundigen. Een denkbeeld, zooals men weet, door ons krachtig voorgestaan en sedert enige jaren gepropageerd.

Men kan er dus van overtuigd zijn, dat een eventueel verzoek van belanghebbenden tot openstelling der school, mits daaruit voldoende blijkt, dat inderdaad de grote massa der Europese ingezetenen het wenst op de steun van de gouverneur-generaal kan rekenen. Hetgeen, onder de tegenwoordige omstandigheden, betekent dat een dusdanig verzoek zo goed als zeker een gunstig onthaal in Nederland zou vinden.

Wie bindt nu de kat de bel aan voor een algemeen verzoekschrift?

Wanneer werkelijk nu of later tot deze diep ingrijpende maatregel overgegaan wordt, mag men naar onze mening wel eens het volgende overdenken. De Inlandse leerlingen, die de S. t. o. v. i. a. bezoeken, vormen een soort selectie van inlanders en ondanks dat valt er nog in de loop van de cursus een betrekkelijk groot percentage af. Als Europeanen tot de S. t. o. v. i. a. toegelaten worden, zullen deze geen uitgezochte leerlingen zijn, daar het admittie-examen gemakkelijker is dan dat voor de H. B. S. Wanneer we nu verder in aanmerking nemen, dat op zijn minst genomen 3/4 van de hogere burgerscholieren het niet tot het eind-examen brengen, dat de cursus aan de S. t. o. v. i. a. langer duurt, dan vreezen we, dat van de de toegelaten Europeanen er maar een hoogst enkele het brengen zal tot „Indies” arts. Wij geloven daarom, dat, als de regeering overgaat tot algemene openstelling der artsenschool, er diepgaanzwijzigingen aangebracht moeten worden in de voorwaarden van toelating; dat minstens geëist zal moe-

ten worden einddiploma van een driejarige cursus, opdat men enig meer vertrouwen kan hebben in de studielust en de ausdauer der leerlingen, meer dan het tegenwoordig toelatings-examen geven kan.

Aldus Het Onderwijs.

Wij gelooven, dat het blad de Europeesche jongelieden te laag schat, waar het zegt te vreezen, dat slechts enkelen het tot „Indisch” arts zullen brengen; terwijl wij zijn eisch omtrent toelating te hoog achten, waar het van meening is, dat minstens het einddiploma van een driejarigen cursus (H. B. S.?) geëischt zal moeten worden, wat voor den doorsnee Inlandschen jongen onder de gegeven omstandigheden onbereikbaar zal blijken.

Hierop hopen wij terug te komen, tenzij 'n vriendelijke medestander deze taak van ons overneemt”, zoo besluit de redactie van Boedi Oetomo.

Nederl. Indische Tentoonstellingen.

Als door een wonder werd, doordat de wind opeens draaide, bij den hevigen brand, die 'n groot deel der Brusselsche tentoonstelling verwoestte, het Nederlandsche gebouw, waarin ook de Ned.-Oost- en West-Indische afdelingen zich bevinden, voor vernieling behoed, en thans geniet onze expositie meer dan ooit de algemeene aandacht der tentoonstellingbezoekers, zóó zelfs, dat deze, wegens de beperkte ruimte, slechts groepsgewijze toegelaten kunnen worden. En dan nog is er, vooral in het koloniale gedeelte, zulk een opeenhooping en gedrang van menschen en kinderen, dat er van goed zien geen sprake kan zijn.

Het oordeel van Diederik Baltzerdt in zijn jongste reisbrieven aan het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. staat dan ook zeker niet alleen, waar deze o.m. zegt:

„Vóór alle dingen is onze plaatsruimte veel te beperkt. Met name voor Indië. Geen vreemdeling die het niet weet, zal op de idëe komen dat het hier een half werelddeel, met een bevolking van veertig millioenen, geldt. De ware betekenis, de belangrijkheid onzer koloniën, worden door het kleurige pendoppotje van den heer Ed. Cuypers verkleind, tot iets kinderachtigs gemaakt. Daar zit één Inlander hoeden te vlechten... geeft dat een denkbeeld van de belangrijkheid van dien tak van bedrijf? Eén oude man zit matjes te maken, één verricht wat snijwerk, een paar vrouwen batikken. Klaar ben je met Java.

Nota bene dat de pendoppo is omringd door Balische hoofden en heldenbeelden en niets er van spreekt, dat dertig millioen menschen op Java den Islam belijden. Die heele inrichting der Indische afdeling heeft iets onwaars, iets théatraals, iets onrechts, ondanks de bloote voeten der Javaantjes. Het lijkt op een decoratie van een derde rangs théater, wat aangaat de getrouwheid, den indruk, de stemming van het geheel. De pendoppo is te rood, te Chineesch, van kleur en van opstelling; de nuchtere monsters van delfstoffen en voortbrengselen uit het plantenrijk die men er omheen vindt, doen alergekst in de poppenkasten-omgeving. En alles is op en in elkaar gepakt in leelijke kasten, de lompe vitrines van het Moederland wedijveren met 't rommelige van Indië, in het geven van een onrustigen indruk.”

Een gunstiger beoordeeling viel ten deel aan de Koloniale Afdeling der Huisvlijtentoonstelling te Scheveningen, die, al is zij om verschillende redenen slechts op zéér bescheiden schaal aangelegd kunnen worden, toch een aangenaam, harmonisch geheel vormt, een juist beeld gevend van het in zoo menig opzicht hoogstaande handwerk der inboorlingen van Ned.-Oost- en West-Indië.

Zoowel hier als te Brussel is het opvallend, hoe weinig het groote publiek nog bekend is met de opvattingen en uitingen van de Indische kleinkunst, en hoe dikwijls de levendigste belangstelling er voor wordt opgewekt, zoodra de leek maar eenigszins ingewijd is.

Een gelukkige gedachte is het dan ook van het bestuur der Volksbond-tentoonstelling geweest, om aan het wezen der verschillende takken en afdelingen van huisvlijt te doen toelichten door bevoegde personen in voordrachten twee maal per week des middags te drie uur in het theesalon van de tentoonstelling voor belangstellenden te houden.

Wat N.-Indië betreft hield 5 Augustus j.l. mevr. N. van Zuijlen-Tromp een causerie over Inlandsche huisvlijt; voornamelijk weergevend de ondervindingen op dit gebied door Boeatan opgedaan.

Op Dinsdag 30 dezer zal de heer D. van Hinloopen Labberton terzelfder plaatse dit onderwerp behandelen, uit een ander oogpunt beschouwd.

Maar het aller doelmatigst zijn de toelichtingen, die aan ieder der aandachtige bezoekers afzonderlijk worden gegeven bij het bezichtigen der tentoongestelde voorwerpen. Vooral het uitleggen van een en ander op bevattelijke wijze aan kinderen is 'n dankbaar en voor de toekomst zeker vruchtdragend werk.

Uit de O.-I. Mail.

Hoewel de cholera op Java gelukkig allerwege afnemende is, schijnt de vrees voor die verschrikkelijke ziekte vooral ook onder de Chinezen te Batavia nog lang niet geweken; er gaan, volgens de plaatselijke bladen, des avonds duivelbanners langs de huizen, terwijl te Klenteng grote slametans plaats hebben om de cholera duivel te verdrijven.

De ontworpen spoorlijnen in het Buitenzorgsche.

Naar de correspondent van De Javabode te Buitenzorg meldde, is men druk bezig met het doen van opmetingen voor de ontworpen lijntjes, welke Buitenzorg met de Bantamlijn zullen verbinden.

Er bestaan, volgens dat blad, plannen tot het leggen van twee lijnen: één over Semplak naar Serpong en één over Djasinga naar Rangkas Petoeng.

Het worden tramlijnen van 0.60 M. rail-wijdte, uitsluitend ten behoeve van de locale ontwikkeling der streek. Eenig plan tot het aandoen van concurrentie aan de N. I. S. door een nieuwe verbinding te scheppen met Batavia, is hier dus bij de S.S. niet te zoeken.

Tegen het eind van het jaar zal nu beslist moeten worden, of al dan niet tot naasting van de lijn Batavia-Buitenzorg zal worden overgegaan. Wordt daartoe niet besloten, dan is de N. I. S. gedurende een nieuwe tijdvak van tien jaren zeker van haar zaak en is het te verwachten, dat zij zich de noodige moeite zal geven, om den dienst op het traject te verbeteren. Zij zal dan ook harder gaan rijden.

Een Hoogere Landbouwschool te Buitenzorg.

Naar men aan Het Onderwijs meedeelt, bestaan er ernstige plannen om te Buitenzorg een Hoogere-Landbouwschool op te richten ter vorming van bekwame landbouw-leeraars. Deze wetenschappelijk gevormde landbouw-leeraars zouden dan over den Archipel — speciaal over Java. — moeten uitzwermen om hun verworven kennis op bevattelijke manier onder de bevolking te verspreiden. De directeur van Landbouw, die ook in Nederland bijzonder ijverde voor degelijk landbouw-onderwijs, moet zijn voorstellen reeds bij de Regeering hebben ingediend.

Volksonderwijs in Atjeh.

Het is merkwaardig, aldus de Atjehsche correspondent der Deli Courant, zoo gretig als de Atjeher de gelegenheid aangrijpt, om zijn kinderen onderwijs te doen genieten. De laatste jaren zijn er bij massa's volksscholen verzezen, en men kan merken, dat ze in een bepaalde behoefte voorzien. En in de nabijheid van zeer vele scholen treft men een voetbalveldje aan, zoodat onderwijs en sport hand aan hand gaan. Niet lang geleden is te Oelë Lheuë een school geopend voor inlandsche meisjes.

Jammer, dat voorloopig niet geschikt kan worden over voldoende onderwijzerspersoneel voor de inlandsche scholen. Op het oogenblik behelpt men zich met Inlanders, die zelf wat schoolgeleerdheid hebben opgedaan, te promoveeren tot onderwijzer. Doch hierin is in afzienbare tijd verbetering te verwachten want te Koetaradja is tegenwoordig een normaal-cursus voor volksschool-onderwijzers met een tweejarige opleiding.

Indramajoe-West.

Naar aanleiding van het ingediende wetsvoorstel, betreffende aanleg van een stoomtram Djatibarang-Indramajoe, vernam De Javabode van geruchten omtrent den verkoop aan den staat van het particuliere land Indramajoe-West.

Dat land zou eenige jaren geleden voor f5,000,000 aan de Regeering te koop zijn aangeboden; daar is toen niets van gekomen. Van commentaar wil het blad zich, zoolang de Regeering nog het stilzwijgen over de zaak bewaart, onthouden.

Indramajoe West is groot 75,000 bouws en is het eigendom van de „Maatschappij tot Exploitatie van het land Indramajoe-West" te Batavia. De verpondingswaarde staat aangegeven als f1.242.288. De bevolking bedraagt 77,000 zielen.

Voor het Chineesche Onderwijs.

De Chineesche tooneelvereniging, die het vorige jaar een voorstelling gaf ten bate van de kas der

Electro-Techn. Installatie Bureau CH. RIESZ & Co. INGENIEURS

VAN LENNEPKADE 182

AMSTERDAM

- ADVIEZEN EN BEGROTINGS GRATIS DOOR GEHEEL NEDERLAND -

**BINNEN ENKELE WEKEN OPENING
VAN ONS FILIAAL TE 'S GRAVENHAGE**

Tiong Hwa Hwee Kwan, heeft 26 j.l. weder een voorstelling gegeven voor hetzelfde doel. In „Thalia" had een generale repetitie plaats, na afloop waarvan, als gebruikelijk, de plaatsen voor de voorstelling aan de meestbiedenden werden verkocht. De beste plaats werd betaald met quizend gulden.

Javanen als conversatie-leeraars.

In De Javabode lezen wij:

De Regeering overweegt de uitzending naar Nederland van eenige ontwikkelde inlanders om de studenten van de Indische instelling te Leiden behulpzaam te zijn bij hunne taalstudie.

Het ligt in de bedoeling voorloopig een proef te nemen met een tweetal Javanen, die de hoofdschool hebben doorlopen en deze voor twee jaren naar Holland te zenden, alwaar ze dan ter beschikking van den betrokken hoogleeraar zullen worden gesteld. Diens colleges zullen zij hebben bij te wonen en overigens conversatie-lessen aan de studenten hebben te geven.

Exploratie.

In het laatst der maand Augustus zal, naar de Preangerbode verneemt, van uit Pelaboean Ratoe (Wijnkoopshaa) een expeditie vertrekken, die ten doel heeft de exploratie van het schierland Djoengkoelon en het in de buurt daarvan gelegen Prinseneiland, waar men ijzerzand hoopt te vinden. Leider van het geheel zal zijn de heer R. A. Eekhout, de bekende concessionaris uit de Preanger, terwijl het kapitaal voor de exploitatie (voornamelijk vreemd kapitaal) reeds is gevonden.

Voor de exploratie wordt ingehuurd het stoomschip „Laurens Pit", van de Koninklijke Paketvaart maatschappij, tegen een prijs van f500 per dag. Aan de exploranten zijn toegevoegd: topografisch personeel, dat onder de leiding zal staan van den heer Einthoven, gepensionneerd kolonel van den topografischen dienst, verder een fotograaf, die overal opnamen zal maken, terwijl een troep jagers de expeditie zal vergezellen.

Zooals men ziet, is de zaak grootscheeps opgezet en heeft men al aan alles gedacht. Tot het personeel behoort ook nog een geneesheer, die een maandelijksche bezoldiging van f1000 genieten zal.

Waarschijnlijk zal de expeditie twee à drie maanden duren.

Heden heeft te Batavia een conferentie plaats tusschen den heer Eekhout en den directeur van gouvernementsbedrijven.

Zijn wij juist ingelicht, dan zal de directeur van Landbouw tegelijk een onderzoek doen instellen naar den vischrijdendom der in de buurt van de concessie-terreinen gelegen zee, waartoe de stoomer Gier ter beschikking is gesteld. (1 April)

Armenzorg.

De Locomotief bespreekt met instemming de beschouwing van De Javabode over dit onderwerp. Zij besluit:

„Maar nu drijve men dit werk in vredesnaam toch niet op de spits der centralisatie. Er is bijna geen onderwerp denkbaar dat meer is aangewezen voor plaatselijke werkzaamheid, dan juist de armenzorg. Van eeuwenher is zij in het moederland aan de plaatselijke overheid toegewezen.

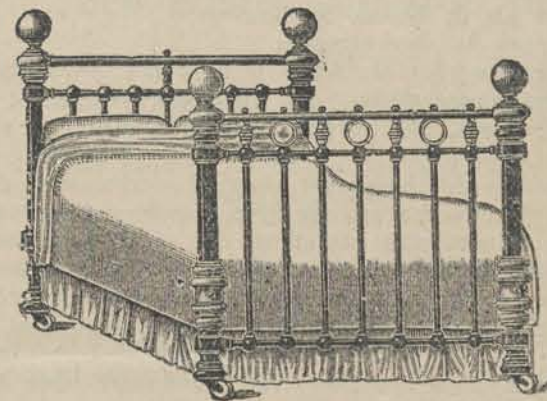
Het is jammer, dat de heer Idenburg voorshands ongezend blijkt, aan staatsarmenzorg iets te willen

Th. A. A. SIMONIS

34 GROENMARKT

OVER DE PRINSESTRAAT.

TELEFOON No. 2535 □ DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN.

— GROOTE KEUZE —
van af het beste tot het eenvoudigste.

MAGAZIJN GESLOTEN VAN HALF EEN TOT TWEE UUR.

VACANT

Heineken's
Glazenwasscherij

STOOM JALOEZIEËN- en
ROLLUIKENFABRIEK. :-

v. Geschilderde
Fabriek GORDIJNEN

in meer dan 500 dessins. □ □ □

„Klenus" Stofzuig
machine.

:-: HOF- EN RIJKSLEVERANCIERS. :-:

□ 'S-GRAVENHAGE. □

:-: KETTINGSTRAAT No. 6. :-:

TELEFOON 2478.

doen, want als hij nog eens tot daden zou willen overgaan, dan kan van hem ten minste worden verwacht, dat hij zich het bestaan van zoo iets als locale raden wel zal willen te binnen brengen.

Eenmaal den omvang van het kwaad bekend, zou voor de bestrijding kunnen dienen het beginsel, dat voor het moederland misschien verouderd, maar voor de economisch zoo volstrekt anders geconstrueerde kolonie nog zeer geschikt mag heeten: staatszorg eerst na de te bewijzen ontoereikendheid van kerkelijke en particuliere liefdadigheid. Of die steun ten aanzien van de Europeesche paupers direct of door middel van subsidiëring zal moeten worden verleend, is een vraag, die voor Indië van meer praktisch dan principiëel belang is. In dit opzicht is veel te gevoelen voor een, op voorwaarde van plaatselijke controle en door middel van de plaatselijke besturen toe te passen stelselmatige subsidiëring, eene subsidiëring, die zich ook zou moeitbreiden tot instellingen, die zich den armlastigen inlander aantrekken.

Maar het moet nu gedaan zijn met de sport van het talmen. Een toenemend Europeesch pauperisme dreigt met grooter gevaren voor Europeaan en inlander, dan de Regeering, ondanks tien jaren overwegen, nog schijnt te beseffen.

De Java-bode vindt ook, dat inderdaad voor zulk een decentralisatie veel te zeggen valt.

Indramajoe-Rijst.

Men schreef aan het Bat. Nbl.:

Er heerscht hier ontstemming onder Europeesche en Chinese rijstopkopers over een inmenging van den resident in een aangelegenheid, die zij uitsluitend als de hunne beschouwen:

De zaak is de volgende:

De groote rijst afscheper hier is het particuliere land Indramajoe-West, dat uitsluitend verscheept de heffing, tjoké. Met opkoop houdt men zich daar niet bezig.

Is echter de tjoké-rijst eenmaal verhandeld dan hebben Chinese en ook Europeesche rijsthandelaars de handen vrij omdat zij dan ook eenig houvast hebben aan den voor tjoké-rijst besteden prijs.

Thans echter zijn bedoelde opkopers lang vóór de prijs bekend was aan het opkopen geweest en hebben om den prijs van de Indramajoe-rijst laag te houden zich onderling verbonden niet meer dan f 7.20 te betalen.

De leden der kongsie boycotten en bemoeilijken alle outsiders en heffen van haar leden een inleg

van 30 cent voor iedere gekochte picol rijst om als onderpand te dienen dat niemand meer dan f 7.20 betaalt.

De resident echter heeft van een en ander de lucht gekregen en de bevolking doen aanraden geen korrel rijst te verkoopen tegen de lage prijzen, die de kongsie biedt.

Daar de leden der kongsie verschillende leveringscontracten hebben loopen op korten termijn, hoopt hij hierdoor de rijstrijzen op te drijven ten bate der bevolking.

„Men” acht zulk een inmenging ongeoorloofd. Zoo lang echter die inmenging zich tot een advies bepaalt, gelooven wij niet, dat de resident buiten zijn boekje gaat.

Integendeel, hij deed een goed werk, merkt de redactie op.

Koelie-ronselaar gesnapt.

’t Is aan de politie mogen gelukken, schrijft de Locomotief, de hand te leggen op een Javaanschen koelie-ronselaar, die er geregeld zijn werk van maakt om koelies van Java naar Singapore te brengen. Ditmaal stapte hij met zijn koopwaar, bestaande uit een tiental mannen, vrouwen en kinderen het station N. I. S. binnen, waar hij den argwaan van een politieoppasser opwekte.

De oppasser verzocht hem en het volkje, dat bij hem was, mede te gaan naar de hoofdwacht en daar verklaarden de menschen, dat hun werk beloofd was te Singapore en dat de ronselaar hun passage daarheen betaald had en hun nog eenig voorschot had gegeven. Het baatte hem echter niets, want de menschen hielden vol dat zij de waarheid hadden gesproken. De ronselaar werd onmiddellijk voor de rol getrokken en met een maand gestraft, terwijl de menschen, die bijna zijn slachtoffers waren geworden naar Poeworedjo werden gezonden waar zij thuis behooren.

Hoewel de politie voortdurend een oog in het zeil houdt, mag dit gevalletje, dat voor de arme Javanen zoo goed is afgelopen, zeldzaam worden genoemd. Dat dergelijke aanhoudingen niet veelvuldiger voorkomen, moet toegeschreven worden aan het feit, dat de Javanen, die overgehaald zijn om naar Singapore mede te gaan, eerst terdege worden bewerkt Van te voren wordt hun ingepompt, welke antwoorden zij eventueel aan de politie moeten geven en wanneer de ronselaar zeker is, dat zij hem geen koopje zullen bezorgen, waagt hij den voor hem overigens toch niet geheel ongevaarlijken stap en

vertrekt hij met de koopwaar, die straks te Singapore zal worden afgeleverd. In het onderhavig geval had de ronselaar blijkbaar haast en verzuimde hij die voorzorgen in acht te nemen. Hoe groot het aantal Javanen is, dat op zulk een wijze vertrekt, om de kusten van Java nooit meer terug te zien, valt niet te zeggen, maar gerust mag worden aangenomen, dat dit aantal zeer groot is. De politie te Semarang, herhaaldelijk hebben wij dit zell kunnen constateeren, doet alles wat zij kan om de menschen te overtuigen van het gevaar waaraan zij zich blootstellen door naar Singapore te gaan, doch de luidjes willen niet hooren en gaan, dikwijls met een bedrukt hart hun verderf tegemoet, maar gaan toch!

WEST-INDIË.

CURAÇAO.

De Wekker schrijft:

Bij den Kolonialen Raad is dezer dagen ingediend een ontwerp-verordening tot wijziging der Zegelverordening 1908. Wijziging in de andere jongst-ingevoerde belastingverordeningen kunnen ook niet lang uitblijven, want die wetten, welke heel goed voor Nederland mogen zijn, moeten hier wel in de toepassing op moeilijkheden stuiten. Curaçao genoot vroeger een zekere oogenschijnlijke welvaart en een der redenen daarvan was, dat er weinig belasting betaald werd en dit dan nog geschiedde door lieden, die het konden doen, zonder het te voelen. Doch thans zijn ook de behoeftigen, die bij een goede regeling van elke belastingstelsel, slechts indirect bijdragen in de huishouding van het land, direct belast. Menschen, die niet dan met de grootste moeite het geld, dat zij maandelijks verwonen betalen konden, hebben thans ook op te dokken voor huurwaarde. De behoeftigen zijn daardoor in veel slimmeren toestand geraakt. Vroeger waren de belastingen eenvoudig, begrijpelijk voor een ieder, die ze opbrengen moest; thans zijn zij zoo ingewikkeld, zoo omslachtig, dat dikwijls de hulp van praktijks ingeroepen moet worden als men het een of ander met den fiscus heeft uitstaan. En dat alles op een zoo armoedige plaats als Curaçao met een zeer beperkt aantal middelen van bestaan, met slechts een paar uitvoerartikelen, die hoe langer hoe lagere prijzen op de wereldmarkten doen, met een handel, die dreigt ten laatste zich te zullen moeten bepalen tot de schrale verdiensten, voort-spruitende uit de binnenlandsche consumptie.

FEUILLETON.

Geweldige Natuurkrachten.

De Loemadjang-ramp, door velen reeds vergeten, door meerderen slechts beschouwd als een dier vele, hier periodiek terugkomende „ongelukken van hoogerhand”, heeft den stoot gegeven tot de uitgave van een werk, dat wij hier met groote ingenomenheid aankondigen. De titel staat hierboven afgeschreven, en de schrijver is Mr. G. Vissering, president van de Javasche Bank. Hij was het ook, die zooals men zich zal herinneren, den stoot gaf tot vorming van de Loemadjang-commissie, waaruit nu is gegroeid het Smeroe-fonds dat bij voorkomende rampen onverwijd hulp aan de getroffen zal verleenen.

In typografische uitvoering onberispelijk, mag dit boek, wat de geschiedenis van de ramp betreft, en mede om zijn letterkundige waarde, een standaardwerk heeten, zooals er maar weinigen in Indië worden uitgegeven. Mr. Vissering brengt in een voorwoord hulde en dank aan de velen die hem in zijn arbeid bijstonden en de uitgave mogelijk maakten. Die hulp verkleinen zal niemand, doch hier past allereerst een woord van hulde voor den schrijver die, ondanks zijn drukken werkkring, zoo geheel vallende buiten de lijn van letterkundigen arbeid, zich met zooveel toewijding kon geven aan de samenstelling dat daaruit een gedocumenteerde geschiedenis is verkregen van de Loemadjang-ramp en de daarmee samenhangende overstroomingen van den Kloet, zoomede de oorzaken daarvan, zooals ’t slechts weinigen gegeven zou zijn te boek te stellen. En wat het werk vooral aantrekkelijk maakt, is de toon van warme liefde voor dit land, die uit bladzijde na bladzijde spreekt, en die niet alleen ingegeven kan zijn door deernis met de getroffen, maar uitvloeisel moet wezen van de waarachtige belangstelling, welke langzamerhand in den schrijver voor dit land moet zijn gewekt.

„Het toeval heeft geweld,” aldus Mr. Vissering in een sober voorwoord, dat ik nog geen veertien dagen vóór de ramp de geteisterde streken door-

trok; toen reeds heb ik, onbewust van het komende ongeluk, zulke indruk van beklemheid verkregen, dat ik in brieven en gesprekken daaraan lucht moest geven... Onder dien indruk heb ik mede de ramp voorspeld.

Geen wonder derhalve, dat ik geheel medeleefde in de kort daarop gevolgde catastrofe en ik van harte medewerkte tot het in het leven roepen van de Loemadjang-commissie. Toen dan ook de commissie mede aandrang op een onderzoek naar de oorzaken van de ramp en de gevolgen, kwam ik vanzelf er toe om bovendien de geschiedenis van die streek in den laatsten tijd na te sporen. Zoo heb ik, hetgeen ik reeds in druk vermeld vond en hetgeen ik persoonlijk ter plaatse kon vernemen en verder met eigen oogen aanschouwde, in verband gebracht met hetgeen nu achterna over de ramp is gerapporteerd geworden, en was het mij mogelijk in een aaneengeschakeld relaas een vrij duidelijk beeld van den toestand vóór en na de catastrofe te verkrijgen.

Ziedaar de geschiedenis van het boek. Het officiële rapport kwam zeer laat, was te droog om de belangstelling te wekken, noodig om te dringen tot daden van medegevoel: en hier is dat officiële rapport, herzien en aangevuld, verwerkt tot een boek van blijvende waarde.

Zooals gezegd: bij het doorbladeren stijgt de waardering voor den arbeid, welke er aan ten koste is gelegd te meer, waar men bedenkt dat de tijd aan het schrijven van deze geschiedenis besteed, ontwoerd moest worden aan de uren van noodige verpooving na drukke dagtaak. En hoe gevoelt men de belangstelling des schrijvers, gaandeweg groeiend als hij zijn voorwoord besluit met den wensch dat zijn werk de oogen moge openen van nog meerderen, vooral in Nederland, alwaar berichten van dergelijke rampen wel eens wat al te koel worden opgenomen, opdat daardoor worde gewekt een gevoel „van medeleven met degenen, die bij voortdurende leven onder een bedreiging van soortgelijke rampen en van de deernis met de velen, die reeds als slachtoffer getroffen zijn.”

Een wensch waarbij men zich gaarne aansluit. Geweldige Natuurkrachten is verlicht door een aantal fraaie reproducties van foto's

welke een maar al te duidelijk beeld geven van de verwoesting in enkele uren aangericht. Als tronspice een prachtige kiek van den top van den Smeroe op het oogenblik eener periodieke uitbarsting; dan kiekjes van de in de omgeving van kraters zoo bedriegelijk-schoone tropische natuur en dan een reeks van beelden van de door water, zand- en modderstroomen gedevasteerde streek, hier en daar afgewisseld door opnamen die slechts een weinig het gevoel van beklemming kunnen wegnemen voor deze onweersprekelijke getuigen van de geweldige natuurkrachten welke zich hier weder eens deden gelden. Op eenige der foto's is duidelijk de persoon des schrijvers te herkennen, met enkele belangstellenden kruisende om de verwoeste streek door persoonlijke aanschouwing te leeren kennen. Bijzonder merkwaardig is wel de foto van den waternival van de Kali Badak, waarop men, op de rots waarover het water zich in de diepte stort, duidelijk een menschengezicht ziet, den stroomgod, zooals de ouden zich die dachten.

Een overzicht geven van den rijken inhoud is niet wel mogelijk. Bovendien: Geweldige Natuurkrachten is uitgegeven ten bate van Smeroe-fonds, en mag daarom aanspraak maken op ieders belangstelling. De prijs moge wat hoog lijken, voor dit zeldzame werk, met dit doel uitgegeven, is geen prijs te hoog, vooral niet waar ook Nederlandsch Indië zich, ondanks de offervaardigheid, bij de ramp betoond, toch nog wel eenigermate het zachte verwijt mag aantrekken tot het moederland gericht, dat de koloniën meer medegevoel hadden kunnen verwachten.

Mocht slechts een deel van de warme belangstelling des schrijvers op Indische ingezetenen door de lezing van het werk overgaan, dan zal het Smeroe-fonds een bijdrage kunnen boeken, welke dat fonds eventueel in staat zal kunnen stellen te doen wat men bij de oprichting daarvan beoogde. En dat zal den schrijver wel de schoonste voldoening zijn!

Met volle instemming nemen wij het bovenstaande uit het Bat Nbl. van 22 Juli j.l. over.

Red.-Comm.

Het verwondert ons dan ook niet, van tijd tot tijd te hooren van menschen, die zich elders met-terwoon willen gaan vestigen, ten einde zich van overlast te bevrijden. Zoo een vaart zal het denk-lijk wel niet loopen, maar de uitlating wijst toch op een toestand, die niet gezond te noemen is.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De „Procureur-Bamboe”, advocaat van kwade zaken, in de Nederl.-Ind. maatschappij. De advocaat van kwade zaken, z.g. procureur-bamboe is over geheel Nederlandsch-Indië verspreid en bij het inlandsch- en Chineesch element aldaar wél bekend.

Zijn materialistisch doel is het geld op zekere wijze, meer in het bijzonder door partij te trekken van geschillen tusschen personen, uit de zak van anderen te kloppen, zonder in aanraking te komen met den strafrechter en zoodoende in eigen voeding en kleeding te voorzien. De ethische gedachte is zoo goed als buiten gesloten.

Men kan de procureurs-bamboe in verschillende soorten onderscheiden en als zoodanig noemt de schr. M. B. te Solo, in de Pemberita Makasser van 3 Juni j.l. no. 61, in de eerste plaats den Indo-Euro-peaan.

Zoodra deze, op grond van zijne afkomst, niet werken wil en dientengevolge ook geen levensonderhoud kan vinden, terwijl hij toch zekere verplichtingen heeft na te komen, zijn voor hem bij een oppervlakkige kennis van het stellen in de Neder-landsche taal en eenige bekendheid met de wettelijke voorschriften, voldoende redenen aanwezig om zich als procureur-bamboe te vestigen.

Hij stelt zich dan somtijds in betrekking met 'n advocaat van beroep, die hem in moeilijke gevallen van voorlichting dient of een enkele maal ook wel met den Djaksa (inlandsch officier van Jus-titie) van den landraad, die hem den weg wijst ge-schilvoerende partijen, tegen zeker geldelijke ver-goeding, bij elkander te brengen en op die wijze langs minnelijken weg het geschil op te lossen.

Blijft de procureur echter zelfstandig werken, dan eerst is hij gelijk aan den kiekendief, die, in het luchtruim zwevende, loert op zijn prooi en voor zijn voedsel kaapt hetgeen hij met zijn sterke klauwen grijpen kan.

In de tweede plaats noemt schrijver de inlandsche procureurs-bamboe.

Deze lieden hebben op de school het een en ander geleerd en geven, na afloop der lessen, te lui als zij zijn om 'n vaste betrekking te vervullen de voorkeur aan het gemakkelijker bedrijf om met list te trachten van anderen te grijpen hetgeen in hun bereik komt. In de Indische samenleving ziet men echter ook deze beide categoriën wel gezamenlijk de praktijk uitoe-fenen.

Zij loopen de wegen en streken af, bewegen zich om en in de dorpen en hooren het kampongvolk zoo veel mogelijk uit om te weten te komen, waar ver-wikkelingen bestaan.

Zij maken daarvan aantekeningen en weten dan wel de middelen te vinden om die geschillen verder in hun voordeel te ontwikkelen.

Eenmaal in handen van zulk een procureur-bamboe, wordt de kleinste zaak, welke gemak-kelijk had kunnen worden bijgelegd, een geschil van zekeren omvang en daarna worden de schapen geschoren naar den wol, doch natuurlijk steeds in het voordeel van den pleitbezorger.

Twijfelachtige geschillen, die in het geheel niet tot procedure aanleiding zouden behoeven te geven, worden door deze pleitbezorgers opgehaald en uit-geplozen en dan voor het gerecht gebracht, zoodat uit het gerechtelijk onderzoek dikwijls blijkt, dat vele verklaringen en ook wel de klacht of leugen zijn of op de fantasie berusten.

Deze procureurs-bamboe zijn een ware kwelling, zoowel voor de bestuurders van het land als voor de bevolking en zeker ware het te wen-schen, wanneer men beiden tegemoet kon komen, door, in navolging van de Engelsche wetten, het voorbrengen van valsche klachten of het uitbrengen van valsche verklaringen bij de wet strafbaar te stellen.

In het Solosche zijn er, volgens schrijver, allerhande soorten procureurs-bamboe, n.l. zoowel Europeanen, als inlanders en Chineezen.

Zij lokken den kleinen man en trachten hem over te halen zaken bij de politie voor te brengen, zeg-gen hem hulp toe, beloven hem de overwinning en vragen alvast geld in voorschot om den cliënt ech-ter te laten schieten, zoodra het geld gebruikt is.

Geeft de kleine man dat geld niet, dan klaagt de procureur hem bij de politie aan, middels een ano-nieme brief of een dagblad, en dan wordt aan de politie, die gewoonlijk ten deze zeer onbestemd is, opgedragen de zaak te onderzoeken.

Hoort de procureur, die eerst ongelukkiger wijze van de zaken welke hij heeft voorgebracht, niets afweet, dat de zaak goed staat, dan brengt hij zijn cliënt een bezoek en wordt de betaling van een zekere som geëischt.

Boven werd reeds gesproken van zeker overleg van den procureur met den Inlandschen Officier van Justitie.

Zulks vereischt eenige toelichting, want niet alle Djaksa's zijn van hetzelfde gehalte.

Zij, die er niet tegen opzien om hunne maande-lijkse bezoldiging, ondanks den afgelegden ambts-ceed, op onregelmatige wijze te vermeerderen, wijzen werkelijk aan de procureurs wel eens den weg om zich ten koste van den kleinen man te verrijken.

Ook komt het wel voor dat de Djaksa, in de veronderstelling verkeerende dat een beklagde door den Landraad zal worden vrijgesproken, diens zaak naar een procureur zendt, met verzoek haar zoo mogelijk strafrechterlijk te doen vervolgen.

De procureur ontvangt dan natuurlijk alle in-lichtingen van den Djaksa.

De geldelijke voordeelen worden tusschen beiden verdeeld.

Daf de politie en onze rechterlijke autoriteiten van een dergelijke geheime actie niets afweten, spreekt van zelf, meent schrijver, daar hunne aanrakingen met het volk en hunne kennis van de taal van het land veel te gering zijn.

Verder komt het dikwijls voor, dat die procu-reurs in de Nieuwsbladen klachten plaatsen over personen, die zij treffen willen, hen overladen met verwijten en hen op die wijze trachten te bena-deelen in de oogen van het publiek.

Den volgenden dag komen zij dan een praatje maken met het voorwerp hunner belangstelling, hit-sen dezen tegen den schrijver van het artikel op en aangezien hij gewoonlijk niet de kunst van schrij-ven verstaat of niet met de rechterlijke gebruiken bekend is, volgt in den regel van de zijde van den beleedigde een verzoek aan den procureur om hulp voor de verdediging.

Er ontstaat dan een lange pennestrijd in't Nieuws-blad, het geschil wordt gerekt en dat het dan voor den beleedigde er op aankomt om te betalen spreekt van zelf.

Volgens algemeene notoriteit zijn er Chineezen, die een vast bezoldigd persoon in hunne dienst hebben, met het doel om op zekere tijdstippen artikelen in de Nieuwsbladen te schrijven en op die wijze hunne tegenstanders te bemoeilijken.

De Europeesche procureurs-bamboe zijn, volgens schrijver, de listigste in hunne soort; zelden toch geven ze vat op hen.

De inlandsche procureurs zijn niet zoo slim als hunne Europeesche ambtgenooten, maar beoogen hetzelfde en slepen den kleinen man gemakkelijker mede.

Ieder Inlander zij daarom gewaarschuwd en be-hoede zich voor den procureur-bamboe, be-sluit schrijver.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Hoe moet de Nederlandsch-Indische Chinees handelen. Werd in de Koloniale Weekbladen van 28 Juli en 11 Augustus j.l., no. 30 en 32 dit onderwerp reeds ter sprake gebracht, in no. 371 van de Ho Po van 8 Juni j.l. besluit de Redactie de bespreking van deze aangelegenheid op de navolgende wijze.

De meeste Nederlandsch-Indische Chineezen, die in de Inlandsche dorpen verblijf houden, vinden hun bestaan daar allesbehalve aangenaam, vooral ook omdat zij steeds verdacht worden van ontdui-king der wettelijke voorschriften en omdat zij op één lijn worden gesteld met het slechte volk op Ja-va, hetwelk in aantal toeneemt en steeds brutaler optreedt. *)

Wanneer zij dan ook aan hooger autoriteit het verzoek doen om in de dorpen verblijf te mogen houden, dan wordt zulks niet gedaan voor hun ge-noegen, maar alleen omdat men in het dorp goed-kooper kan leven dan in de stad.

Rekent men de dagelijksche uitgaven van een Chi-nees op een hoofdplaats op één gulden per persoon en per dag, dan kan men in de kampong per dag voor vijftig cent rondkomen.

Een ieder kan zich overtuigen van het feit, dat de Chineesche kleinhandel dagelijks achteruitgaat in Ned.-Indië en het is dus zaak voor den Chinees, dat hij de kosten voor levensonderhoud op den laagst mogelijken prijs brengt.

*) Onwaarschijnlijk is het niet dat de goede handelingen van den Chinees in het inlandsch dorp door anderen niet altijd aldus worden begrepen, omdat er ook wel Chineesche kleinhandelaars zijn, die bij hun handel valsche maten en gewichten gebruiken, die vergulde metalen voor goud van de hand zetten, die clandestiene opium verschaffen en soms ook wel de inlandsche hoofden als hunne handlangers benutten.

TELEPHOON No. 9540y.

ATELIER D'ART

PORTRAITS EN PEINTURE ET
EN SCULPTURE (BAS RELIEFS)

SPECIALITÉ EN AQUARELLES ET PASTELS
TRAVAUX D'ART FINS

FRANS W. A. TEUNISSEN

MAISON DE PREMIER ORDRE

LA HAYE

SMIDSWATER 21A

W. P. de Bock

Piet Heinstraat 71-73, hoek - - - -
Barentszstraat

TELEF. 1769.

OPNIEUW OPMAKEN VAN GASKRONEN.

Goosen & Swagerman.

DEN HAAG, Boekhorststr. 149.

DEN BOSCH, Vughterstr. 17.

VLEUGELS, PIANO'S, INGEBOUWDE PIANO'S — ORGELS. —

VERHUUR-

PIANO'S van f 5.— p.m. off 50.— p.j. af.

VLEUGELS van f 8.— p.m. off 80.— p.j. af.

SPECIALE INRICHTING VOOR HET GEREEDMAKEN VOOR DE TROPEN.

PIERRE SCHREINER

- ZOUTMANSTRAAT 18-20-22 -

TELEFOON 1864 — DEN HAAG —

-:- AMEUBLEMENTEN. -:-

PERZISCH IMPORTHUIS LA HAYE.

NOORDEINDE 11. — Téléphone 6008.

Maison la plus ancienne et la plus importante de cette ville, dont les tapis d'Orient, importés directement et garantis authentiques, forment l'Unique Spécialité à l'exclusion de toute imitation.

Réparation des Tapis.

MARTON KULCSAR.

VACANT

N.V. BERLITZ-SCHOOL Mij.

welbekend bij allen die met verlof in Nederland vertoeven.

Noordeinde alleen 42^B, boven Maison KRUL.

Telefoon 6318.

TALEN: DUITSCH, ENGELSCH, FRANSCH,
ITALIAANSCH, SPAANSCH ENZ.

door ontwikkelde leeraren, uit de desbetreffende landen, die eene zuivere uitspraak vrij van dialect bezitten.

Om teleurstellingen te voorkomen, lette men vooral op het juiste adres Noordeinde 42b, boven maison Krul.

Daarop komt het bij hem vooral aan, nu het terrein van de werkzaamheid van den Chineesch kleinhandelaar steeds beperkter in omvang wordt.

Zoals reeds gezegd is, houdt de Chinees zich in de dessa bezig met den kleinhandel en doet dien vergezeld gaan van het in leen geven van gereed geld onder oogstverband of van rijst in natura aan den inlander.

Daarmede tracht hij op eerlijke en gematigde wijze iets te verdienen, doch veel is dit niet, ook in aanmerking genomen het feit, dat zoowel het geld als de rijst, door den groot-handelaar aan den dessa-Chinees wordt verstrekt.

Deze laatste is niet meer dan een tusschenpersoon tusschen den inlander en het Groot-Chineesch kapitaal en dat verklaart tevens het verschijnsel dat de dessa-Chinees, bij het verleen van credit aan den inlander, soms overmoedig is en met dezen handelstransacties durft sluiten zonder dat er van eenig legaal of authentiek geschrift sprake is.

Gelukkig heeft er bijna nooit wan-prestatie van de zijde van den inlander plaats.

Gewoonlijk worden de geldelijke verplichtingen door dezen behoorlijk nagekomen, al is het dan ook wel uit vrees dat hem, ingeval van wanbetaling, in de toekomst het vertrouwen zou worden opgezegd.

Van welke zijde men dit onderwerp beschouwe, zegt de Redactie van de Ho Po, het verblijf van den Chinees in het inlandsche dorp is en blijft 'n zegen voor den inlander.

„Van Peking naar Honan”. — De correspondent te Peking van het groote Engelsche blad *The Times* heeft in dit jaar dwars door China een reis gemaakt van Peking naar Taskend, een stad in Turkestan, staande onder Russisch beheer en zoodoende gelegenheid gehad verschillende Chinese provincieën van het Oosten naar het Westen te door-kruisen.

Het verslag van die reis is in de *Times* opgenomen en daaraan dankt de Redactie van de Ho in haar nummer 371 van 8 Juni j.l. het navolgende.

Op den 15en Januari j.l. werd Peking verlaten en de groote weg gevolgd die Oost-China met Midden- en West-China verbindt.

Tot Changchow werd de reis per spoor gemaakt van de lijn Peking-Hankau.

Deze lijn heeft een zijtak die de steden Khaifeng-fu, dat is de hoofdplaats van de provincie Honan, met Honanfu verbindt.

Deze laatste plaats is voor de ontwikkeling van het Chineesche Keizerrijk steeds een plaats van groote geschiedkundige beteekenis geweest.

Te Honanfu eindigde de reis per spoor en werd daarna de weg gevolgd die thans in aanleg is voor den spoorweg naar Sianfu en welke Honanfu zal verbinden met de hoofdplaats van de provincie Shensi. De afstand van Chenchow naar Honanfu bedraagt 72 mijlen; die van laatstgemelde plaats naar Sianfu 260 mijlen.

De opmetingen van die spoorbaan zijn afgeloopen en de begrootingen opgemaakt door den heer D. E. Ricketts, den pas opgetreden Hoofdingenieur van de Noordelijk-Chineesche lijnen.

De aanleg van deze spoorbaan is voor Groot-China van groote politieke en oeconomische beteekenis.

Het is een kostbaar werk, dat de belangstelling van het Chineesch publiek maar matig heeft opgewekt.

Wel kwamen de vaderlandslievende gevoelens van een deel van het volk tot uiting, in den vorm van het inzamelen van gelden voor het omschreven doel, maar er werd slechts f 600.000 door de menigte bijeengebracht.

De welgestelde Chinees geeft blijkbaar de voorkeur aan het uitzetten van geld tegen 12 tot 24 procent 's jaars, boven het steken van zijn kapitaal in een werk, dat, wel is waar, van algemeen nut wordt beschouwd, doch dat vermoed wordt slechts 5 pCt. van het kapitaal te zullen opbrengen.

Gelukkig zijn er nog wel andere fondsen beschikbaar.

Zoo zijn er nog verscheidene millioenen aanwezig in het Keizerlijk Paleis te Peking, die nog niet voor algemeen nut zijn gebezigd.

Ook wordt nog beschikt over belangrijke winsten van de exploitaties van andere spoorwegen, terwijl tevens nog aanwezig is een gedeelte van het bedrag van achttien millioen gulden, hetwelk door Engeland aan China is geleend in het belang van den aanleg van den spoorweg Shanghai-Hangchow-Ningpo.

Men stelt zich namelijk voor om met eigen middelen van de provincie die lijn tot stand te brengen en zoo min mogelijk van het geleende geld gebruik te maken, eene bedoeling, die door de geldschietters in het geheel niet wordt verlangd.

Worden die geleende gelden voor andere spoorwegen benut, dan komt de aanleg van de lijn Honan naar Sianfu in het Westen daarvoor zeker het eerst in aanmerking.

Breng een BEZOEK aan BOEATAN Heulstraat 19, Den Haag.

Van Vreemde Koloniën.

Katoen is Engelsch-Indië.

Eene delegatie van den Internationalen katoenbond heeft onlangs hare opwachting gemaakt bij den minister voor Engelsch-Indië, lord Morley, om bij dezen op het volgende aan te dringen: benoeming in elke provincie van Indië van deskundigen en van een beproefd personeel, om toezicht te houden op de katoen-cultuur; uitbreiding van het aantal proeftuinen in Engelsch-Indië; en vestiging van opkoop-centra als die, welke de Britis Cotton Growing Association in Afrika heeft ingesteld.

De afgevaardigde Emmott wees er bij de voorstelling van de leden der delegatie den minister op dat de uitvoer van katoen en goederen een belangrijke factor was voor den Engelschen uitvoerhandel. In de laatste vijf jaren bedroeg de waarde van den uitvoer van katoenen goederen ongeveer de helft van den uitvoer van producten der Engelsche nijverheid. Spreker achtte het dus gewenscht, dat om aan de katoen-nijverheid van Lancashire de beschikking te waarborgen over eene voldoende hoeveelheid grondstof van goede hoedanigheid aan de katoen-cultuur in Engelsch-Indië uitbreiding wordt gegeven en tevens gezorgd worde voor een product van betere hoedanigheid.

De voorzitter der delegatie, Macara, zette hierop ook nog uiteen, dat om verbetering te verkrijgen in den huidige toestand van onzekerheid betreffende het aanbod van de ruwe grondstof aller hoop gevestigd was op Engelsch-Indië, dat nu reeds de tweede plaats inneemt in de rij der katoen-produceerende landen.

Lord Morley verklaarde zeer veel sympathie te gevoelen voor de nijverheid van Lancashire. Toch kon hij zich niet onteinzen, dat er ernstige bezwaren waren tegen de vervulling van de hem voorgelegde wenschen. In de eerste plaats moest men niet vergeten, dat de Engelsch-Indische regering niet de beschikking heeft over onbeperkte middelen. Verder dient er op te worden gelet, dat het koloniaal bestuur niet al zijn krachten kan wijden aan de ontwikkeling van eene cultuur ten koste van de andere; zoo verdient de graanteelt evenzeer de aandacht. Mocht deze lijden onder de ontwikkeling der katoencultuur, dan zouden hieruit andere zeer ernstige moeilijkheden voortvloeien. Toch achtte ook hij het in het belang van Engelsch-Indië, dat deze kolonie meer en betere katoen zou opbrengen.

De *Times of India* schreef, naar aanleiding van voorstelling in denzelfden geest van de zijde der British Cotton Growing Association, het volgende:

„Het schijnt wel, dat men niet weet, dat Indië eene talrijke bevolking heeft, die gevoed moet worden. Alsof er ook geen economische gevolgen zouden voortvloeien uit de vervanging van voedingsgewassen door niet voor de voeding bestemde gewassen, met het logisch gevolg dat de kosten van onderhoud hooger worden. Men moet de katoen-cultuur in Engelsch-Indië overlaten aan de gewone economische invloeden, en het bestuur heeft het recht niet die cultuur te bevorderen, behalve in zeer achterlijke streken. Lord Morley zeide, dat de Indische landbouwer behoudend is. Dat is waar, maar er is ook geen landbouwer ter wereld beter in staat dan de Indiër om zijn eigen voordeel in te zien, en waar de katoen-teelt meer loonend is dan eenige andere cultuur, zal hij er gauw genoeg bij zijn om zich op die teelt toe te leggen. Het bestuur behoort zich te bepalen tot pogingen om de kwaliteit van het product te verbeteren en heeft in dat opzicht reeds met goeden uitslag gewerkt. Er zouden wel grootere vorderingen kunnen worden gemaakt, indien er meer geld ware; indien de Cotton Growing Association grooteren spoed wil zien betracht, zou zij zulks kunnen bewerken, door de noodige fondsen ter beschikking te stellen.

Duitsch Nieuw-Guinea.

In het begin van de maand Mei heeft de Duitse commissie voor de grensregeling hare werkzaamheden aangevangen in Keizer Wilhelmsland. Eene maand later waren de voorbereidende maatregelen zoover gevorderd, dat het gros der expeditie, 150 man sterk, den tocht naar het binnenland kon aangeven.

Omstreeks hetzelfde tijdstip kon de Nederlandsche commissie zich in beweging stellen, maar voorzien van lichtere vaartuigen, kon deze hare voorraden naar het binnenland zenden langs den Tami.

Het is noodzakelijk gebleken, af te zien van de hulp der inboorlingen voor het opvoeren van levensmiddelen. In de dorpen langs de kust vluchten de vrouwen en kinderen in de bosschen bij de nadering der vreemdelingen en van de mannen, die achterbleven, konden de leden der expeditie niet dan met moeite kokosnoten en sago bekomen in ruil voor kralen en gekleurde lijwaden. In het binnenland kreeg men géen enkelen bewoner te zien dan eens bij toeval, toen een groep zich liet verrassen. De mannen namen dadelijk een afwerende houding aan en het kostte heel wat moeite hen te overreden hunne bogen te onspannen. Ten slotte stemden zij er in toe, dat een hunner de expeditie als gids zou begeleiden, maar deze was reeds 's anderen daags verdwenen.

Niettegenstaande men in het droge jaargetijde was, werden de laaggelegen streken van het land door stortbuien in moerassen veranderd. Op de hellingen van het gebergte versperden omgevallen boomen der expeditie den weg, zoodat men dan ook slechts met moeite vooruit kwam, om in het maagdelijk woud de toppen uit te vinden, vanwaar voldoende uitzicht kon worden verkregen voor het doen van opnemingen.

De toestand in Indo-China.

Rustige tijden schijnen thans voor Indo-China te zijn aangebroken. Omtrent twee der hoofdbronnen voor de onrust in genoemd gewest, de inboorlingenpolitiek en het rooverwezen schreef Albert de Pouvourville het volgende:

„Wat de inboorlingen-politiek betreft, zijn wij van het eene uiterste in het andere vervallen, zonder ons een oogenblik daartusschen op te houden. Wij hebben getracht van alle Annamieten, die wij ontmoetten, bedienden, landbouwers, zoowel als geletterden, eerezuchtige geschoolde lieden te maken, wier geringe kennis hun minder nuttig was dan absolute onwetendheid. Wij hebben die jonge lieden en hunne vrienden toegestaan in dagbladen, waarop tengevolge van het gebezigde letterschrift niet de minste controle bestond, hunne denkbeelden te verkondigen. Zij haastten zich op het voorbeeld der Japanners te wijzen, om de vernietiging van alle Europeanen in Azië te prediken, in het bijzonder van alle Franschen in Indo-China. Wij zijn bijtijds op die gevaarlijke helling blijven staan, wij hebben die zelfs vrij onbedachtzaam, weder in één oogenblik beklommen. En we hebben onmiddellijk naar Poeloe Condor met de volksvergiftigers, verraders en oproerkraaiers de eenvoudige geletterden gezonden wier eenige fout daarin bestond, dat zij in Annam niet alles volmaakt achtten, met het oog op de mandarijnen. Zoo werd Pham-chu-trinh tot dwangarbeid en levenslange verbanning veroordeeld omdat hij hetzelfde had gewaagd te zeggen, wat de onderkoning Hoang-cao-Khai later schreef in een algemeen geprezen geschrift. De gouverneur-generaal heeft aan Pham-chu-trinh de vrijheid hergeven. Dat is goed, maar beter nog is het dat hij nauwkeurig heeft aangegeven welke inboorlingenpolitiek hij wenscht te volgen. Dat zal uitsluitend eene politiek van economische samenwerking zijn door het verstrekken van technisch onderwijs. Men zal met de Annamieten niet meer spreken van Mirabeau, Danton, Robespierre, van de rechten van den mensch, of van Lamartine, maar men wil er wevers, kunstdraaiers, handwerkslieden en beeldhouwers van maken. Men kan hiermede vrede hebben, daar dezen ons nuttig kunnen zijn, terwijl de anderen slechts schadelijk waren.

Het rooverwezen was een meer ingewikkeld vraagstuk. Wij hebben al genoeg gesproken van den Dé-Pham. Hij denkt er zelf blijkbaar ook zoo over dat hij het goed geacht heeft te verdwijnen. Of hij nu nog eens terugkeert of niet, hij zal voortaan slechts eene legende wezen. Wij hebben den man tot een belangrijke persoonlijkheid gemaakt door in dezen gewonnen roover de verpersoonlijking te zien van eene dynastieke, nationale beweging. Indien nog weer eens een ander hoofd mocht opstaan, en de slechte elementen in de hooge streken om zich verzamelt door hun uitzicht op buit voor te spiegelen, zullen wij het wel laten den man door onze gesprekken, onze vrees en onze uiting van spijt met

een aurool te omgeven. Wij zullen de strijdkrachten van het protectoraat, militaire en politioneele, kalm hun nuttig werk laten verrichten, zonder dezen in hun arbeid door onze critiek te bemoeilijken.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

De Zending in Poso.

Onder het opschrift „De nieuw bekend geworden landen op Midden-Celebes”, schrijft Dr. N. Adriani in het jongste Nr. van de Nederlandsche Zendingsbode over de zending in Posso. Terecht merkt Dr. A. op, dat van geen der grootste eilanden van onzen Archipel de kaart in den laatsten tijd zulke veranderingen heeft ondergaan, als die van Celebes. Dat het thans mogelijk is eene vrij goede kaart van Midden-Celebes te maken, is te danken aan het werk der laatste twintig jaren en hier mag, naast den arbeid van systematische landverkenning en landopneming door reizigers, regeeringsambtenaren en officieren, ook het werk der zending genoemd worden, dat in het laatst van 1892 te Posso is begonnen, door zendeling Alb. C. Kruyt.

Een der gewichtigste ontdekkingen die de zending op Midden-Celebes heeft gedaan, was deze, dat in eene breede strook lands aan weerszijden der Posso-rivier, verder rondom het Posso-meer en nog veel verder, over het hooge gebergte ten zuiden van het meer, tot vlak in de nabijheid van de Bone-golf, een complex van Inlandsche stammen woonde, die met geringe dialektische verschillen, dezelfde taal spraken, en ook nog wel wisten, dat zij van gemeenschappelijke afkomst waren. Voor de Zending is zoo iets van groot voordeel. Niets belemmert den zendeling zoozeer in de prediking van het Evangelie, dan dat hij op het terrein zijner werkzaamheid telkens andere talen, zeden en gewoonten aantreft, wat dikwijls medebrengt, dat de aldus verschillende volksstammen niet in vrede met elkander verkeeren.

Zendeling Kruyt heeft geruimen tijd alleen gestaan in die uitgestrekte landstreek, behalve dan dat het hem gelukte op eenige plaatsen Minahassische Christenen als onderwijzers en evangelisten geplaatst te krijgen. Eerst in 1904 kwam er een zendeling bij.

Men kan niet zeggen dat de zending overijld te werk is gegaan, want eerst met het jongste Kerstfeest hebben een kleine 200 Heidenen den Doop ontvangen, zoodat er nu op eenige plaatsen kleine Christen-gemeenten zijn ontstaan. Hierbij blijft het niet, want op onderscheidene dorpen hebben zich kleine groepen om dooponderricht aangemeld. Dr. Adriani koestert dan ook de hoop, dat over eenige jaren een belangrijk deel der Posso-streek Christen zal zijn geworden, maar acht het, met het oog op deze beginnende kerstening der Posso-landen, noodzakelijk, dat het aantal zendingen aldaar wordt vermeerderd.

Rietsuiker-industrie.

Het jongste Nr. van het tijdschrift voor Economische geographie bevat een artikel over de rietsuiker-industrie op Java. Het is eigenlijk een uittreksel van het bekende werk van Mr. J. W. Ramaer, door dezen samengesteld ter gelegenheid van de Brusselsche tentoonstelling. De heer J. C. Ramaer leidt het boek van zijn naamgenoot in als volgt:

Een van de kurken, waarop ons bezit van Insulinde drijft, is de rietsuiker-industrie, die tegenwoordig op wetenschappelijke en intensieve wijze gedreven wordt, die aan velen in den lande groote inkomsten levert en die aan vele anderen, welke wellicht anders niet of niet zoo goed zouden slaan, ginds eene behoorlijke positie verschaft.

Deze industrie heeft boven de Europeesche beetwortelsuiker-industrie twee voordeelen: de goedkope werkkrachten en het feit, dat er geen steenkolen noodig zijn, daar de ketels gestookt worden met het uitgeperste suikerriet. Daardoor kan de Javasuiker, niettegenstaande het verre vervoer naar Europa, hier met vrucht concurreren tegen de beetwortelsuiker.

Koloniaal Museum.

Door het Koloniaal Museum te Haarlem is uitgegeven Bulletin No. 45, het verslag over het jaar 1909, met Bijlagen bevattend. Het is een interessant werk, hetwelk men niet kan nalaten geheel door te lezen wanneer men het ter hand neemt. Ditmaal wordt het geopend met een uitvoerige levensbeschrijving door de heeren J. E. Q. Bosz en F. K. van Iterson van den onvergetelijken directeur Dr. M. Greshoff, benevens een volledige lijst zijner geschriften.

Op blz. 43 van het verslag vinden wij ook een korte biographie van den heer F. P. Penard, die

wij belangrijk genoeg achten om ze hier onverkort te laten volgen.

Den 4en September (1909) overleed te Paramaribo de heer Frederik Paul Penard, de oudste van de twee gebroeders, zoo welbekend door hunne geschriften. Hij is gestorven op den leeftijd van 33 jaren. Daar zijn er weinigen, die met gebroken krachten gelijk deze, 20 volle jaren onafgebroken werkzaam blijven. Want reeds op 13 jaren leeftijd was hij gedwongen de school te verlaten. Hij werd a self-made man, en een die wonder veel tot stand bracht. Het voorwerp van onafgebroken studie was zijn geboorteland en zoo werd Suriname ook door zijne studiën bekend verre buiten zijne grenzen.

Rechterhand bij den gemeenschappelijken literarischen arbeid, was de overledene met den nu overgebleven broeder ook de troost van een innig vereerde moeder. Aan haar werd hun eerste, in boekvorm verschenen werk opgedragen.

Hunne „Grepn uit de Natuurkunde”, verschenen in de Surinamer, behelzen een volledig tractaat over de Surinaamsche zoölogie. Van hunne hand verschenen drie deelen over de „Menschetende aanbidders van de zonneslang”. Deze werken, evenals hunne „Legendn van de Indianen”, getuigen van hun nooit verzwakt geduld om uit den mond der onmondigen zelf hun denkwijze en traditie op te tekenen. Hun werk „Over de vogels van Guyana” is nog meer afgerond en vollediger. Het 2e deel is thans persklaar. *)

De photo's, die hunne werken versieren, zijn allen door hen zelf genomen. Aan verschillende inrichtingen, zooals het Rijksmuseum te Leiden, het Britsch Museum, het Museum te Demerara, schonken zij verzamelingen van door hen verzamelde eieren, vlinders en opgezette volgels.

Het werk, waaraan de overledene kort voor zijn dood de laatste hand gelegd heeft, zal eerlang door de goede zorgen zijns broeders, den heer Thomas B. Penard, in Amerika het licht zien.

Ruilhandel bij de Dajaks.

Het Augustus-Nr. van het zendingstijdschrift „De Katholieke Missiën”, bevat een opstelletje over Ruilhandel bij de Bahau's van Midden-Borneo, door zending Ivo, die „aangesteld is over het Departement van ruilhandel en gratis-weggeven”. Wij ontleenen daaraan het navolgende:

„De rijst die wij zelf gebruiken, en ook alles, wat noodig is voor de kippen, die wij hier tot ons levensonderhoud moeten hebben, ruilen wij in. Onze voorraad is dus grooter, naar gelang wij meerdere en betere ruilmiddelen hebben, en die bestaan vooral in petroleum en zout. Maar dat alleen is niet genoeg. Want een Bahau houdt ook erg veel van versierselen voor het lichaam, welke in verschillende artikelen bestaan, die in Holland als waardevol worden ter zijde gelegd.

Vooreerst zijn koralen (kralen) buitengewoon gewild. Als die wat in hun smaak vallen, hebben zij er nog al veel voor over, om ze in hun bezit te krijgen. Maar men moet bij een Bahau niet met houten koralen aankomen, al zijn ze ook gekleurd, zwart, geel of bruin, want die willen zij dood eenvoudig niet. Blinkende koralen, vooral glazen, daar zijn zij dol op.

Dan kleederstof voor jasjes, broeken, sarongs en een mooi vrouwenschort dat gaat er ook in, hoor! Voor die schorten hebben zij het vooral gemunt op sterke kleuren; hoe meer en hoe vreemder kleuren des te mooier; onder de vijf of zes doen zij het niet. De voering is meestal wit; op die witte lap wordt midden in een vierkante lap genaaid, zoo bont mogelijk, aan den bovenkant een strook rooden baai, langs het middenpand drie of vier strookjes van verschillende kleur en dan nog langs de zij-kanten en den zoom een strook, wederom van een andere kleur. Als al die lappen op elkaar zijn genaaid, dan is de ta'a klaar en de dames zijn er piekfijn mee gekleed.

Verder gebruiken wij nog als ruilmiddel kettinkjes en ringen, om aan arm of vingers te dragen, en andere snuisterijen, waarvan de Dajak nooit te veel heeft, maar die bij ons metertijd wel eens op raken.....

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 13: Levensidealen, door V. d. M. — Björnsterne Björnson. Naar het Zweedsch, van Ellen Key, door R. — De toekomst van Jong-Indië. III. Bij den dienst der douane, door M. v. Geuns. — Het ongeval met de „Noord-Brabant” (met platen), door W. J. v. d. Leemkolk. — De Julianateesten te Amsterdam (met afb.) — Indische penkrassen (vervolg), door Ofoei. — De Paupers. Roman uit de Indo-Europeesche samenleving (vervolg), door Victor Ido. — Enz.

*) Dit 2e deel is sedert verschenen; in het Kol. Weekblad van weinige weken geleden, werd er door ons de aandacht op gevestigd.

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP Maatschappij tot Exploitatie van Onroerende Goederen „MOOI NEDERLAND”,

gevestigd te 's-Gravenhage, Koningin Emmakade 107,

exploiteert uitsluitend fraai en gezond gelegen terreinen in Nederland, o.a. het Villa-Park „Berg en Dal” (Sterrenberg en Keteldal), Gemeente UBERGEN.

Gelegen aan de beide groote wegen Nijmegen—Kleef, 80 Meter boven 't water, zuivere zandbodem, fraai en afwisselend houtgewas, schoone vergezichten, geregelde tramverbindingen; ruime en gemakkelijke verkeerswegen. *Ontworpen Electriche Bergtram door het geheele terrein.*

Terreinen van alle afmetingen te bevragen aan het Kantoor der Vennootschap en bij den Heer A. CREMERS te Berg en Dal (bij Nijmegen).

OPRUIMING.

J. JANSEN,

KEPPLERSTRAAT 115.

bij de Regentesselaan.

Telefoon No. 2723.

- Karpetten.
- Linoleums.
- Tafelkleeden.
- Linnen loopers.
- Matten.
- Zeilen.
- Vitrages.
- Wollen loopers.
- Divandekken.

2e hands MEUBELEN.

Magazijn geopend 's m. 8—'s av. 10 uur.

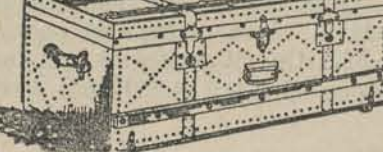
In- en Verkoop van geheele en gedeelten van INBOEDEL.

Behangerij, Stoffeerdery en Beddenmakerij.

W. POPPINK, ::: ::: TELEFOON No. 4485.

Prins Hendrikstraat

141-143.

Geheel gepantserde Hutkoffers. Voor het bagagerum, 100 cM. lang, 50 cM. breed, 50 cM. hoog, m. bak f 12.50. Voor de hut 100 cM. lang, 50 cM. breed, 36 cM. hoog, m. bak f 11.50. Voor de hutten der nieuwe booten 100 cM. lang, 50 cM. breed, 40 cM. hoog, m. bak f 12.-

Holland-China-Theehandel

DEN HAAG.

Kon. Emmakade 2, Tel. 3472

VRAAGT ONZE:

ONOVERTROFFEN KWALITEIT

DEGELIJKE CARTON VERPAKKING per Pond

Prijzen	No. 1	f 0.80
	2	- 1.-
	3	- 1.25
	4	- 1.50

Bij 5 ponden tegelijk.

Franco plaats en postkantoren Nederland.

De Indische Mercur.

No. 33 bevat de volgende bijdragen: De rietsuikerindustrie in de verschillende landen van productie. VIII. Britsch-West-Indische eilanden, door H. C. Prinsen Geerlig. — Voorstel tot uniforme berekening der opbrengst aan suiker per bouw. — De Nederlandsche Braziliëtabak-inschrijvingen. — Verslag van de Kamer van Koophandel te Amsterdam. — Wereldproductie in petroleum in 1909. — Kultuurberichten (De suikercampagne op Java. — De rijsttoest van Java. — De nieuwe Koelie-ordonnantie. — Indische rubber in Suriname. — Balata-industrie in Suriname. — De katoen-kultuur op Sint-Eustatius, enz.), — Kleine mededeelingen (Koloniaal Museum. — Cholera in Indië. — De Chineezers in Indië, enz.) — Financiële berichten en verslagen, en de overige wekelijksche rubrieken.

Het productie-jaar 1909.

Het verslag van den President van de Javasche bank over het afgelopen boekjaar bevat niet alleen financiële geschiedenis, maar ook opgaven van de voornaamste landbouw- en minerale voortbrengselen in Nederlandsch-Indië.

Enkele dier gegevens volgen hieronder in ruwe omtrekken:

Voor de Javasuiker is het jaar 1909 in het algemeen zeer gunstig geweest.

De Delitabak is reeds vrij goed van de inzinking van het vorige jaar opgekomen. De Java-tabak daarentegen bleef veel ten achter bij het vorige record-jaar.

De productie van koffie ging wederom in deze gewesten achteruit; de thee geeft een beeld van gestegen vooruitgang.

Coprah werd over 1909 voor den inlander opnieuw een bron van rijke inkomsten.

De rijsttoest was in het algemeen in onze koloniën overvloedig, zoodat belangrijk minder rijst werd ingevoerd dan het voorgaande jaar.

De tinprijzen waren in den loop van het jaar beter dan in 1908; de petroleum- en goudindustrie namen ook wederom dit jaar in omvang en betekenis toe; deze blijven echter voor verreweg het grootste gedeelte in handen van enkele maatschappijen, zoodat de bevolking onzer koloniën van deze producten niet veel anders bemerkt dan de betaling van werkloonen, waarin geen bekende veranderingen voorkwamen.

Ook aan de „ruberrage“ wordt eene beschouwing gewijd, vooral ook in verband met het arbeidsvraagstuk.

„Het Christelijk Comité voor Indië“ heeft het licht doen zien (te Wageningen bij J. Zomer) een Gids voor betrekkingen bij het Boschwezen in Nederl.-Indië.

Ten slotte wordt de aandacht gevestigd op een prachtwerk, getiteld: Ethnographica in het Museum van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen te Batavia (Java), afgebeeld door J. W. Teillers. Plaat I-XII. Op dit plaatwerk met korten, verklarenden tekst, hopen wij de volgende week terug te komen.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West“, Heulstraat No. 17, den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

Museum voor Land- en Volkenkunde, verslag van het jaar 1909.

Inlandsche landraadvoorzitters en Inl. bestuursambtenaren door F. Fokkens.

Acht dagen in de Padangsche bovenlanden door L. C. Westenenk.

Inl. ambtenaren ter Sumatra's Westkust no. 1. Tijdschrift Minangkabau Vereeniging.

12e jaarverslag van den nationalen bond voor vreemdelingenverkeer in Nederland.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabaiasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheiden periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zending-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Ned.-Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, en tal van andere brochures, jaarverslagen, enz. enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 27 Juli '10;

Het Bat. Nieuwsblad, idem;

De Sumatrapost, idem;

De Locomotief t/m 26 idem;

Het Soer. Handelsblad, idem;

De Sumatrabode t/m 22 idem;

Tjahaja Sumatra idem;

Ned.-Ind. Effectenblad no. 29;

De Indische Mercur no. 34;

Handelsberichten v/h Min v. Landb. no. 179;

Weekblad voor Indië no. 13;

Witte Kruisblad no. 12;

Maandblad voor de Vereen. v. Vrouwenkiesr. no. 10

Bandera Wolanda no. 60;

In den Kedaton te Jockakarta, beschrijvende tekst door J. Groneman, met zestien groote foto's. In bruikleen afgestaan door een der leden.

Neerlandia no. 8;

Hollandsch Zuid-Afrika no. 2.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging.

Bij Koninklijk Besluit van 15 Augustus 1910 no. 28, zijn, als beschikking op ons rekest, goedgekeurd de in de Jaarlijksche Algemeene Vergadering van 9 Juli j.l. aangenomen aanvulling en wijziging onzer Statuten.

Van het Informatie-Bureau.

De Minister van Koloniën maakt bekend, dat doctoren in de rechts- of in de staatswetenschap ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië kunnen worden gesteld, ten einde daar te lande geplaatst te worden bij den bureaudienst, daaronder begrepen de dienst ter griffie van het Hoog Gerechtshof en van Europeesche of inlandsche rechtbanken.

Zij zullen ook benoembaar zijn tot de betrekkingen genoemd in artikel 2 van het besluit op de

Indische Bestuursopleiding (Nederl. Staatsbl. 1907 no. 71, Ind. Staatsbl. 1907 no. 230).

Aan de doctoren in de rechtswetenschap wordt dispensatie verleend van de sub a en b van artikel 1 van het Koninklijk Besluit van 21 Maart 1907, (Nederl. Staatsbl. no. 75, Ind. Staatsbl. no. 264) aangegeven vereischten van benoembaarheid tot rechterlijke betrekkingen in Nederlandsch-Indië, met dien verstande, dat zij tot rechterlijke ambten eerst benoemd zullen kunnen worden, nadat zij drie jaren bij den bureaudienst, waarvoor zij worden uitgezonden, werkzaam zijn geweest, tenzij naar het oordeel der Indische Regeering, het belang van den dienst vordert, dat eerder tot de benoeming in een rechterlijk ambt worde overgegaan, in welk geval zij kan plaats hebben in den loop van het derde jaar.

Behalve overtocht naar Nederlandsch-Indië voor gouvernementssrekening als passagier der eerste kl. e. q. ook voor het wettig gezin, is aan de uitzending verbonden een voorloopig traktement van f 150 's maands, ingaande met den dag van aankomst te Batavia, en eene gratificatie voor uitrusting ten bedrage van f 1000. Bij voorloopige tewerkstelling in Indië wordt boven dat voorloopig traktement eene toelage van f 100 's maands toegekend.

Sollicitanten moeten zich vóór 1 September a. s. bij gezegeld request tot het Departement van Koloniën wenden, met overlegging van:

a. het diploma waarbij hun de graad van doctor in de rechts- of in de staatswetenschap is toegekend;

b. eene door den burgemeester hunner woonplaats afgegeven bewijs van goed maatschappelijk gedrag;

c. een bewijs dat zij tot geen militairen dienst verplicht zijn, of wel een bewijs aantoonende welke verplichtingen ten aanzien van den militairen dienst zij nog te vervullen hebben.

In het request moet worden opgegeven of de sollicitant gehuwd is en c. q. het aantal en den leeftijd zijner kinderen, alsmede of en, zoo ja, waar en in welke functie hij na zijne promotie is werkzaam geweest.

Zij, die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, zullen zich schriftelijk moeten verbinden tot onverwijld terugbetaling van hetgeen aan hen en te hunnen behoeve ter zake van gratificatie voor uitrusting en van den overtocht naar Indië uit 's lands kas is voldaan, ingeval zij niet binnen den hun aan te wijzen termijn naar Indië vertrekken, de reis derwaarts moedwillig afbreken of binnen vijf jaren na aankomst op Java, anders dan tengevolge van wèlbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), uit 's lands dienst worden ontslagen.

Geen uitzending heeft plaats dan nadat bij onderzoek door de geneeskundige commissie van het Departement van Koloniën gebleken is van fysieke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Het traktement is onderworpen aan eene korting van 2 pCt. ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 pCt. voor de gewone bijdrage aan het weduwen- en wezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden ééne maand traktement. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over ééne maand, door ongehuwden éémaal. Bij huwelijk ééne maand traktement.

Deze contributiën zijn te voldoen in twaalf maanden termijnen. Eene contributie in eens is in geval van huwelijk nog verschuldigd, wegens verschil in leeftijd der echtgenooten, wanneer dat verschil meer dan negen jaren bedraagt.

Witte Goederen.

Uitzetten voor Nederland en Koloniën

voor Heeren, Dames en Kinderen.

Magazijn
Het Anker,
49 Veenestraat,
27 Heulstraat
Den Haag

Vraag
en
Prijsgang
Ziektzending.

= = Smakelijk Brood! = =

Electrische Bakkerij CARELS

PIET HEINSTRAT 66 - TELEPHOON 6286 - NOORDEINDE 21

VACANT